

■ SAAMHORIGHEID INWONERS MAAKTEN VAN HUN WEGKWIJNENDE

Het wonder van Esbeek

Kruidenier of kroeg over de kop: dorpelingen kopen de zaak. Of ze kruipen zelf achter het stuur van de buurtbus die anders hun halte zou passeren. Door het hele land is het een trend. In het Brabantse Esbeek gingen ze nog een stapje verder, het kerkdorp werd een coöperatie. En zo weten ze ziel van het dorp in leven te houden.

door Marie-Thérèse Roosendaal

Olijke oogopslag, monumentale snor, maar het is niet daarom dat de dorpelingen Piet Verhoeven tot burgemeester bestempen, of, zoals dat in het Brabantse klinkt *burgemister*. Nee, die eretitel dankt hij aan zijn onvermoeibare inzet voor Esbeek. Van die benaming wil hij zelf overigens niet weten. „Alle 1280 Esbekenaren zijn gelijk.”

Nog niet zo lang geleden dreigden kroeg, kerk en kleuterschool te verdwijnen uit het plattelandspiaatsje. En dan is het voorgoed 'hou-doe, dorpsziel'!

Goed, de winkel was al weg, maar soot, zegt de 76-jarige Verhoeven. „Twee kilometer verderop, in Hilvarenbeek, zit de Jumbo. Wij hoeven toch niet voor elk pak koffie om de hoek terecht te kunnen.” En och, dat ook de Rabobank verdween... „In dat pand zit nu een frietkraam die De Bank heet.”

Ongemerkt gingen die voorzieningen teloor, geen haan die ernaar kraaide. Totdat in 2006 in een naburig dorpje het café werd verkocht.

Piet Verhoeven: „Daar kwam een Chinees wokres-

taurant in. En ineens had de fanfare daar geen repetitieplek meer, hun carnavalsvereniging kon pas terecht als de gasten uitgegeten waren. Moesten ze twee uur wachten. Dat was ons schrikbeeld! Wat als bij ons De Schuttershof – café, restaurant, dorpshuis en zalencentrum in één – van eigenaar zou verwisselen? Moest onze carnavalsvereniging De Haaikneuters dan ook op pauze? Dat nooit.”

„Esbeek telt dertig verenigingen en clubs! Waar-

dig zou blijven.”

Met een 'klein' ploegje van honderd man bogen ze zich over oplossingen. „Natuurlijk klopten we eerst aan bij de gemeente. Maar Hilvarenbeek deed niets, voor politiek en ambtenaren had het geen prioriteit. Dan kun je Calimero-achtig blijven klagen en zaniken dat er 'nooit niks' kan, maar je kunt het ook zelf doen.”

Ziedaar het wonder van Esbeek: het kerkdorp werd een coöperatie. Verhoeven, tot twee maanden geleden voorzitter: „Ons verhaal is eigenlijk heel simpel: wij besloten De Schuttershof zelf te kopen. Daar hing een prijskaartje aan van 1,1 miljoen. We vroegen dorpelingen om geld in te leggen, voor duizend euro kregen ze een certificaat, tegen 3% rente. En dat deden velen. Op de stoep hebben we een thermometer neergezet met de stand, die elke dag een beetje steeg.”

„Zo werd het het gesprek van de dag: 'Doede gij al mee?' De een na de andere ging over de streep en sprak de spaarpot aan. Ouders kochten voor elk van hun kinderen een aandeel. Toen we drie ton bij elkaar hadden, financierde de Rabobank de rest.”

De Schuttershof telt zeshonderd eigenaren. „Het is meer dan ooit ons café.” Dat voelen Irma de Graaf, een van de kartrekkers van de coöperatie en Jeannette Scheepens, dorpsondersteuner, ook zo. Wordt de onderneming bemand door professionele krachten, Piet Verhoeven staat op om zelf hakhout in de kachel te gooien.

Irma de Graaf: „Het café

had behoorlijk wat achterstallig onderhoud, maar we hadden heel wat expertise in huis. De één was goed met financiën, de tweede was architect, de derde kon goed metselen... Het halve dorp verbouwde mee en elk succes werd gevierd. Het gaf ons een gevoel van trots.”

Maar achteroverleunen op de barkruk was er daarna ook niet bij. „Het volgende probleem diende zich aan”,

vertelt ze. „De school was krakkemikkig, bij elk buitje stonden overal in de klaslokalen emmers en tellen. En in sommige jaargangen telden we slechts acht, negen leerlingen per groep. Maar wij wilden niet dat onze kinderen naar Hilvarenbeek moesten. Juist op de speelplaats maken ze vrienden voor het leven, zitten ze in hetzelfde elftal, bouwen ze als pubers samen de op-

Dorpsondersteuner Jeannette Scheepens voor de wandschildering op het viaduct waarop inwoners van Esbeek werden ver-euwigd.

Ouderen uit Esbeek smullen van het dinsdagse Bordje Gezelligheid. „Tomatensoep, andjviesstamp met spekjes.”

‘ONS WIJ-GEVOEL ZOU VERLOREN GAAN, EN

KERKDORP EEN SUCCESVOLLE COÖPERATIE

Nog niet zo lang geleden dreigden kroeg, kerk en kleuterschool te verdwijnen uit Esbeek.

FOTO'S RIAS IMMINCK

Basisschool, peuterspeelzaal en kinderopvang huizen in de Adrianus-kerk.

zeggangers ook, hoor! Die worden niet verstikt in een dorpsomarming."

Gaf de gemeente de brui aan gladheidsbestrijding op b- en c-weggetjes, kocht de coöperatie een sneeuwschuif. Mechanisatiebedrijf Geert-Jan de Kok een tractor beschikbaar en Cees Oerlemans klimt achter het stuur en houdt elk weggetje in Esbeek begaanbaar.

Het jaarverslag meldt dat in 2022 het recordaantal van 17 baby's werd geboren. En dat het aantal 65-plussers sinds 2007 is verdubbeld tot 246. Schommelde het inwonertal al decennia tussen 1200 en 1250, de teller staat nu op 1280. "We faciliteren ook huisverbouw." Gek is het niet dat Esbeek goud haalde op de Europese Dorpsvernieuwingsprijs van 2022.

Burgemeester Verhoeven is geboren en getogen in dit kerkdorpje. "Zes jaar weg geweest voor mijn studie in Wageningen, en in die periode dacht ik echt dat ik nooit terug zou keren." Maar het bloed kroop, zijn ziel en zaligheid liggen in dit stukje van de aardbol.

De regenplassen in de trekkerssporen op de akker weerspiegelen het hemelsblauwe zwerk. Roestbruine bladeren klampen zich vast aan oude hoge eiken. De 80-jarige Coby, die achter haar rollator een ommetje maakt, wordt elke vijf meter staande gehouden voor een blabla-praatje.

Niet gek dat de eerste artist in residence, de Colombiaanse Juliana Rios Martinez, zo geraakt werd door de magische saamhorigheid, dat ze de dorpingen vereeuwigde op een wand-schildering onder het viaduct. Gekscherend heet het al de Esbeekse Nachtwacht. Een coöperatie die al een meesterwerk op zich is.

tochtwagen... Alles op loopafstand. Zouden ze in Hilvarenbeek schoolgaan, dan zoeken ze hun vertier met klasgenootjes daar."

De Schuttershof was het vliegwielt dat de dorpingen vleugels had gegeven, en wacht eens... "De Adrianuskerk stond ook al zo lang leeg", zegt Irma de Graaf. "Herbestemming is de landelijke tendens, maar zelfs ik, een ongelovige, vind het

verschrikkelijk als er een tapijthal in komt, of een supermarkt met een lichtbak aan de gevel. Maar een school is wat anders."

Voeten in aarde

Het had heel wat voeten in de aarde, maar weer boksten ze het voor elkaar. Onder de naam Torenlei huizen basisschool De Windgerd, een peuterspeelzaal en kinderopvang inmiddels

in de Adrianus-kerk.

Piet Verhoeven: "Oude parochianen, die eerst tegen waren, wisten niet wat ze zagen in hun kerk." En neem dat 'hun kerk' maar heel letterlijk, want de geschiedenis herhaalt zich. Koppigheid domineert het dna van Esbekenaren. Kan het niet linksom, dan rechtsom. Vanaf 1884 waren drie dorpsgenoten dertien keer naar de bisschop ge-

weest om te lobbyen voor een eigen kerk voor de 428 inwoners. Daartoe hadden alle Esbekenaren gezamenlijk alvast 12.000 gulden startkapitaal bijeengebracht. In 1890 stond de kerk daar. "Alle dorpingen hebben eraan meegebouwd." Toen de kerk in 1936 te klein werd en gebreken vertoonde, werd hij vervangen door deze kerk. Vanzelfsprekend werkte ook de opa van Verhoeven daaraan mee. Vanaf 2019 leren kleine Esbekenartjes lezen en schrijven tussen de pilaren.

Oeps, daar dook een onverwacht probleempje op: de stookkosten in het hoge godshuis liepen gierend uit de klauwen. Zonnepanelen mochten niet op het kerkdak, hebben we er driehonderd op de zalen van De Schuttershof gelegd..."

Ook voor de ouderen wordt gezorgd. Dorpsondersteuner Jeannette Scheepens weet wat er leeft. Niets blijft onder de radar, tenzij mensen dat willen. Eenzaamheid signaleert ze, dat iemand niet meer kan koken, of medische hulp nodig heeft. "Als tussenraderscheik ik organisaties

"Moest onze carnavalsvereniging De Haaikneuters dan ook op pauze? Dát nooit."

en mensen in."

Aan tafel zitten twaalf ouders uit Esbeek, voor het dinsdagse Bordje Gezelligheid. "Tomatensoep, andijviestamppot met spekjes", zegt één van de tafelgenoten. "Nu voor twaalf euro, en dat is duurder dan toen we zelf nog voor elkaar kookten. Maar het gaat om de aanspraak. Na de vla gaan we rikken."

Nieuwkomers

Jeannette Scheepens doet nog meer. "Nieuwkomers krijgen een welkomsttas met verwijzingen naar alle verenigingen. Eens per jaar is er voor alle import een feestavond met de sleutelfiguren van Esbeek, en houden we een quiz over het dorp. Iedereen is welkom, maar we respecteren ein-

'Burgemeester' Piet Verhoeven en Irma de Graaf, een van de kartrekkers van de coöperatie. "Het halve dorp verbouwd mee en elk succes werd gevierd."

DAT ZOU DE DOOD VAN HET DORP INLUIDEN'